

Marzena Ganc, Teresa Domańska

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

Leasing jako forma finansowania majątku przedsiębiorstw rolniczych

Wstęp

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku przyczyniło się do zwiększenia tempa modernizacji rolnictwa. Następstwem tego była zmiana dotychczasowego poglądu o zapóźnionym technologicznie, nadmiernie rozdrobnionym i przeludnionym sektorze rolnym w Polsce¹. Wsparcie finansowe ze środków Unii Europejskiej przyspieszyło oraz niejednokrotnie wręcz umożliwiała przemiany, dzięki którym rolnictwo stało się bardziej konkurencyjne w warunkach gospodarki rynkowej. Według M. Kozery poziom luki innowacyjnej był zróżnicowany pod względem sektorów polskiej gospodarki, a w szczególności uwidocznionej w rolnictwie². W celu zwiększenia konkurencyjności polskiego rolnictwa niezbędne jest podejmowanie działań inwestycyjnych. Do procesu inwestycyjnego potrzebne jest zaangażowanie kapitału własnego lub obcego. Wkłady własne właścicieli, udziały osób trzecich oraz wypracowane zyski będą stanowiły kapitał własny, natomiast w skład kapitału obcego będą wchodziły między innymi zaciągane kredyty bankowe i pożyczki, a także finansowanie leasingiem. W przypadku korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania majątku, jednostki gospodarcze mogą zaciągać zobowiązania zarówno na krótki, jak i długi okres.

Prawidłowe funkcjonowanie podmiotu gospodarczego zależy między innymi od zasobów finansowych, które warunkują wielkość zaangażowanych czynników wytwórczych, ich wykorzystanie oraz wysokość osiągniętego obrotu

---

¹J. Mikołajczyk: *Inwestycje rolnicze w Polsce w latach 1990–2005*, Roczniki Naukowe Seria, tom IX, Z. 1, 2007, s. 316.

²M. Kozera: *Rozwój polskiego rolnictwa w realiach gospodarki opartej na wiedzy*, Roczniki Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Tom 100 – Zeszyt 1, Warszawa 2013, s. 35.

(przychodu), a w efekcie rozwój jednostki. Warto jednak pamiętać, że proces finansowania musi być skorelowany z procesem inwestowania, a skutkiem tego jest często dylemat dotyczący wyboru źródeł finansowania. W chwili obecnej dostępne są różne możliwości pozyskania środków finansowych przez przedsiębiorstwa rolnicze. Zaliczyć do nich należy fundusze strukturalne, kredyty bankowe, pożyczki lub środki własne wygospodarowane w trakcie prowadzenia działalności. Wymienione formy finansowania wiążą się albo z posiadaniem określonej wielkości środków pieniężnych (fundusze strukturalne, środki własne), albo są związane z ryzykiem utraty możliwości spłaty w długim okresie pożyczonego kapitału (kredyt, pożyczka)³.

Istota leasingu

Kapitał własny w rolnictwie często stanowi podstawowe źródło finansowania zarówno majątku, jak również nakładów inwestycyjnych⁴. Niektórzy rolnicy w bardzo małym stopniu korzystają z zewnętrznych źródeł finansowania. Jednakże korzystanie z kapitału obcego umożliwia procesy rozwojowe podmiotu gospodarującego, poprzez zwiększenie bazy kapitałowej zwłaszcza w długim okresie⁵. Kapitał obcy stanowi zatem uzupełnienie kapitału własnego w okresie wzmożonego zapotrzebowania na środki finansowe. Ponadto dostępność różnorodnych form zewnętrznego finansowania minimalizuje zjawisko nieinwestowania w rolnictwie. Dodatkowy kapitał obcy zaangażowany w jednostce gospodarującej umożliwia kształtowanie nadwyżki produkcji rolniczej nad przeciętnie ponoszonymi kosztami bezpośrednimi⁶. Z drugiej jednak strony należy podkreślić, iż pomimo wzrostu udziału kredytów długoterminowych w zobowiązaniach ogółem, w ostatnich latach obserwuje się coraz większe trudności w zaciąganiu kredytów przez jednostki gospodarcze⁷.

---

³J. Bereźnicka: *Kredyt i leasing – porównawcza analiza płatności*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie nr 69, Warszawa 2008, s. 31.

⁴M. Mądra: *Dotacje w kształtowaniu sytuacji finansowej gospodarstw rolniczych*, Materiały Krakowskiej Konferencji Młodych Uczonych, Wydawnictwo Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, Kraków 2008, s. 460.

⁵M. Sierpińska, T. Jachna: *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2007, s. 166.

⁶M. Wasilewski, M. Mądra: *Efektywność gospodarstw indywidualnych w zależności od zadłużenia i siły ekonomicznej*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej, 2008, nr 64, s. 87.

⁷M. Grabowska: *Zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstw*, CeDeWu, Warszawa 2012, s. 56.

Wraz z rozwojem gospodarki wzrasta liczba oraz poziom inwestycji w nieruchomości podejmowanych przez podmioty gospodarcze. Każda inwestycja wymaga nakładów kapitałowych, które są niezbędne w celu jej realizacji. Podmioty gospodarcze, które nie posiadają odpowiedniego potencjału kapitałów własnych poszukują źródeł inwestowania w formie kapitału obcego. Jedną z form finansowania inwestycji jest leasing, który stanowi alternatywę dla kredytów bankowych i zakupów gotówkowych. Jest to obecnie ważna forma realizowania inwestycji, zwłaszcza w tych jednostkach, które wykazują niedobór kapitału, wykorzystanie zaś kredytu jest z różnych względów utrudnione lub wręcz nieopłacalne. Coraz większa liczba przedsiębiorców w Polsce podejmuje próby skorzystania z usług firm leasingowych. Zachęcają ich oferty bądź opinie płynące z rynku. Leasing może być znakomitym sposobem na rozwój rynku nieruchomości w Polsce, jednak pod warunkiem dokładnego poznania jego specyfiki, w relacji do innych możliwości finansowania inwestycji. Z roku na rok dynamika rozwoju rynku usług leasingowych jest wyższa. Popularność transakcji leasingowych uwarunkowana jest zwiększeniem świadomości przedsiębiorców na temat korzyści wynikających z tego rodzaju formy finansowania inwestycji⁸.

Leasing jest formą pozyskania obcego kapitału uzupełniającego⁹ i podlega przepisom Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym poprzez umowę leasingu finansujący zobowiązuje się przekazać określony środek trwały na czas oznaczony w umowie korzystającemu¹⁰. Z punktu widzenia rachunku ekonomicznego, leasing, zwłaszcza finansowy można określić jako jedną z głównych metod finansowania inwestycji¹¹. Celem leasingu operacyjnego natomiast jest umożliwienie leasingobiorcy korzystania z określonej rzeczy przez okres trwający krócej niż okres ekonomicznej użyteczności danego przedmiotu, bez konieczności nabywania danej rzeczy, a więc bez konieczności angażowania własnych środków pieniężnych lub zaciągania kredytu bankowego na sfinansowanie zakupu tego przedmiotu¹². Głównymi czynnikami skłaniającymi do zawierania transakcji leasingowych są m.in. mniejszy koszt kapitału leasingobiorcy niż leasingodawcy oraz korzyści podatkowe. Z kolei według A. Rosy do podstawowych zalet leasingu należy zaliczyć:

---

⁸J. Gwizdała: *Leasing jako alternatywne źródło finansowania inwestycji w nieruchomości*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego Zarządzanie i Finanse nr 88, Gdańsk 2011, s. 49.

⁹A. Michalak: *Finansowanie inwestycji w teorii i praktyce*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2007, s. 154.

¹⁰*Kodeksy, Kodeks spółek handlowych Kodeks cywilny, Kodeks karny skarbowy*, Wydawnictwo LEGIS, Warszawa 2012, s. 149.

¹¹J. Czekaj, Z. Dresler: *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw, Podstawy teorii*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2008, s. 192.

¹²*Rachunkowość finansowa i podatkowa*, T. Cebrowska (red), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008, s. 275.

- możliwość alokacji środków pieniężnych, które pierwotnie zostały przeznaczone na budowę lub wymianę sprzętu, na inne cele;
- dostęp do nowych technologii, bez konieczności ich zakupu;
- szansę spłat rat leasingowych ze środków uzyskanych z eksploatacji środka trwałego;
- określone korzyści podatkowe¹³.

W praktyce zatem system podatkowy może stymulować zawieranie transakcji leasingowych wówczas, gdy istnieją różnice w stopach opodatkowania przedsiębiorstw, a także gdy istnieje możliwość tzw. transferu tarczy podatkowej¹⁴.

Z przeprowadzonych badań¹⁵ wynika, iż największa część inwestycji w rolnictwie dotyczy zakupu nowych maszyn i urządzeń rolniczych, a także ciągników. Leasing jako zewnętrzne źródło finansowania uznawany jest przez A. Skowronek-Mielczarek za możliwość przyspieszenia rozwoju przedsiębiorstwa¹⁶. Leasing jest obecnie jednym z najważniejszych narzędzi finansowania inwestycji, które umożliwia rozwój zarówno w skali mikro-, czyli podmiotu, jak również w skali makro-, czyli całego sektora. Leasing jako forma pozyskania kapitału umożliwia finansowanie coraz większej liczby przedmiotów, w tym również maszyn rolniczych, co ma ogromne znaczenie dla rozwoju sektora jakim jest rolnictwo. Rynek leasingu jest ściśle uzależniony od sytuacji gospodarczej w kraju, co było widoczne w okresie kryzysu, szczególnie w 2009 roku. Wówczas odnotowano wyraźnie spadki w obrotach na rynku leasingowym o prawie jedną trzecią w stosunku do 2008 roku¹⁷. Jednakże w kolejnych latach w branży odnotowano wzrost obrotów, na co miał wpływ również wzrost zakupu maszyn rolniczych w przedsiębiorstwach rolniczych. Według E. Szafraniec-Siluty wykorzystanie przez rolników usług leasingu daje szansę skrócenia procesu realizacji inwestycji o czas niezbędny do zgromadzenia nadwyżki finansowej, pozwala-

---

¹³A. Rosa: *Alternatywne instrumenty finansowania*, [w:] A. Bielawska (red.), *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 174.

¹⁴J. Czekaj, Z. Dresler: *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw*, Podstawy teorii, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2008, s. 202.

¹⁵D. Czerwińska-Kayzer: *Inwestycje zrealizowane w gospodarstwach indywidualnych i ich wpływ na przemiany strukturalne*, Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu CCCXLIII, 2002. D. Kusz: *Działalność inwestycyjna gospodarstw rolniczych korzystających z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej*. Problemy Rolnictwa Światowego. Tom XVII, 2009. M. Mądra: *Źródła finansowania inwestycji w indywidualnych gospodarstwach rolniczych*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XI, Z. 1., Wydawnictwo „Wieś Jutra”, Warszawa 2009. J. Mikołajczyk: *Inwestycje rolnicze w Polsce w latach 1990–2005*, Roczniki Naukowe SERIA, tom IX, Z. 1, 2007.

¹⁶A. Skowronek-Mielczarek: *Małe i średnie przedsiębiorstwa, Źródła finansowania*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 80.

¹⁷*Agro pod lupą*, Europejski Program Modernizacji Polskich Firm, EFL Grupa Credit Agricole, 2012.

jącej na sfinansowanie całej inwestycji gotówką. Dzięki odpowiedniej ofercie produktowej przedsiębiorstw leasingowych rolnicy mają możliwość spłaty rat leasingowych zgodnie z harmonogramem, dostosowanym do specyfiki działalności ich branży¹⁸.

Cele i metody badań

Celem opracowania jest dokonanie oceny finansowania leasingiem inwestycji w przedsiębiorstwach rolniczych na przykładzie wybranego finansującego. Badania przeprowadzono na podstawie danych dotyczących klientów jednej z wiodących firm leasingowych w Polsce. Pozyskane informacje dotyczyły zawieranych umów leasingowych przez klientów w latach 2003–2010. Do badań zakwalifikowano klientów, którzy w badanym okresie zawarli co najmniej jedną umowę leasingu. Badanie zostało przeprowadzone na podstawie otrzymanego wyciągu z bazy danych oraz zagregowanych danych finansowych dotyczących umów leasingowych w postaci pliku MS Excel. Ponadto pracownik firmy, udostępniający dane przekazał dodatkowe informacje niezbędne do realizacji badań. Na podstawie przeprowadzonej rozmowy z pracownikiem firmy leasingowej ustalono, iż wszystkie transakcje, które zostały objęte badaniem były zawarte na warunkach umowy leasingu operacyjnego.

Badaniami zostały objęte wszystkie przedsiębiorstwa rolnicze, korzystające z usług wybranej firmy leasingowej, z sekcji A – Rolnictwo, Łowiectwo i Leśnictwo, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności PKD 2004. W celu zapewnienia porównywalności oraz jednolitej interpretacji rodzajów działalności, skorzystano z Klucza powiązań PKD 2004 – PKD 2007 oraz PKD 2007 – PKD 2004¹⁹. W wyniku działań zmierzających do ujednoczenia rodzajów działalności, w tabeli 1 przedstawiono liczebność próby badawczej sklasyfikowanej według sekcji PKD 2007.

Do badania zakwalifikowano 183 podmioty gospodarcze, którzy łącznie podpisali 402 umowy leasingu operacyjnego. Najwięcej przedsiębiorstw, tj. 51 zostało zakwalifikowanych do podklasy 01.11.Z – *uprawa zbóż, roślin strączkowych i roślin oleistych na nasiona, z wyłączeniem ryżu*, którzy łącznie zawarli 82 umowy. Drugą co do liczebności grupą klientów (41), korzystającą

¹⁸E. Szafraniec-Siluta: *Ocena finansowania inwestycji rolniczych leasingiem*, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie nr 82, Warszawa 2010, s. 183.

¹⁹Od dnia 1 stycznia 2008 r. nastąpiła zmiana kodów PKD 2004 na kody PKD 2007 zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Przedsiębiorcy, którzy posiadali zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z kodami PKD 2004 (czyli wydanymi przed 1 stycznia 2008 r.), musiały dokonać zmiany, przeklasyfikowując kody PKD 2004 na kody PKD 2007 najpóźniej do dnia 31 grudnia 2009 r.

Tabela 1

Liczebność próby badawczej z podziałem na podklasy zgodnie z sekcją PKD 2007

Lp.	Symbol	Nazwa podklasy	Ilość umów	Ilość klientów
1	01.11.Z	Uprawa zbóż, roślin strączkowych i roślin oleistych na nasiona, z wyłączeniem ryżu	82	51
2	01.13.Z	Uprawa warzyw, włączając melony oraz uprawa roślin korzeniowych i roślin bulwiastych	30	17
3	01.29.Z	Uprawa pozostałych roślin wieloletnich	1	1
4	01.41.Z	Chów i hodowla bydła mlecznego	3	2
5	01.46.Z	Chów i hodowla świń	1	1
6	01.47.Z	Chów i hodowla drobiu	36	13
7	01.50.Z	Uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana)	59	35
8	01.61.Z	Działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną	33	16
9	01.62.Z	Działalność usługowa wspomagająca chów i hodowlę zwierząt gospodarskich	73	6
10	81.30.Z	Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni ²⁰	84	41
Suma	X	X	402	183

Źródło: Opracowanie własne.

z usług leasingowych wybranego leasingodawcy, były przedsiębiorstwa zakwalifikowane do podklasy 81.30.Z – *działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni*. Zarządzający tymi przedsiębiorstwami podpisali łącznie 84 umowy leasingowe. Z kolei trzecią pod względem liczebności grupą (35 klientów) były przedsiębiorstwa z podklasy 01.50.Z – *uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana)*. Przedsiębiorstwa rolnicze zaklasyfikowane do tej podklasy sfinalizowały łącznie 59 transakcji.

Wyniki badań

W tabeli 2 przedstawiono wartość środków trwałych finansowanych na zasadach leasingu operacyjnego. Nie odnotowano jednolitej tendencji kształtowania się wartości zawartych umów leasingowych w badanym okresie w żadnym

²⁰Według PKD 2004 Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni zaliczana była do podklasy 01.41.B. Sekcji: Rolnictwo, Łowiectwo i Leśnictwo, natomiast z dniem 01.01.2008 r. nastąpiła zmiana kodów PKD 2004 na kody PKD 2007, przyporządkowując tą działalność do sekcji S podklasy 81.30.Z. Jednakże w celu zachowania porównywalności danych oraz oceny skali badanego zjawiska poddano analizie obiekty zakwalifikowane do Sekcji S zgodnie z PKD 2007.

Tabela 2

Wartość umów leasingowych zawieranych z rolnikami według sekcji PKD [tys. zł]

Lp.	PKD	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Suma
1	01.11.Z	529	0	224	0	3 538	6 010	968	5 463	16 732
2	01.13.Z	0	185	258	125	2 058	93	1 601	1 568	5 888
3	01.29.Z	0	0	0	0	0	0	0	130	130
4	01.41.Z	0	0	0	38	0	327	0	0	365
5	01.46.Z	0	0	0	0	364	0	0	0	364
6	01.47.Z	151	0	1 891	1 319	391	1 769	9 531	417	15 468
7	01.50.Z	236	0	612	1 123	1 929	4 271	237	746	9 153
8	01.61.Z	0	363	428	402	835	680	480	818	4 005
9	01.62.Z	0	0	481	1 894	5 622	5 018	2 145	8 336	23 495
10	81.30.Z	449	314	1 360	1 554	2 916	3 514	2 532	28	12 668
Suma		1 364	862	5 253	6 455	17 655	21 681	17 493	17 505	88 268

Źródło: Opracowanie własne.

z rodzajów prowadzonej działalności. W badanym okresie zawarto umowy na zasadach leasingu operacyjnego o łącznej wartości 88 268 tys. zł. Największą wartość w tym zakresie odnotowano w 2008 roku (21 681 tys. zł). Sytuacja taka mogła wynikać z faktu, iż 2008 rok był okresem spowolnienia gospodarczego i większość przedsiębiorców rolnych nie dysponowała wystarczającymi środkami, własnymi w celu sfinansowania niezbędnych inwestycji. Ponadto mogło to być spowodowane rozszerzeniem przez finansujących oferty skierowanej do przedsiębiorstw rolniczych w analizowanym okresie.

W latach 2003–2004 wartość umów leasingowych ogółem była najniższa i wynosiła odpowiednio 1364 tys. zł oraz 862 tys. zł. Przyczyną takiej sytuacji mógł być wzrost dostępności funduszy przedakcesyjnych (w 2003 roku) oraz zwiększenie unijnego dofinansowania do zakupu środków trwałych w przedsiębiorstwach rolniczych. Najmniej finansowania na zasadach leasingu w badanych latach wykorzystywano w przedsiębiorstwach rolniczych zajmujących się uprawą pozostałych roślin wieloletnich (130 tys. zł ogółem w badanym okresie), chowem i hodowlą bydła mlecznego (365 tys. zł w latach 2003–2010) oraz chowem i hodowlą świń (364 tys. zł w badanym okresie). Sytuacja taka mogła być spowodowana faktem, iż przedsiębiorcy rolni prowadzący działalność w tym zakresie, większość środków trwałych finansowali dostępnymi na szeroką skalę funduszami unijnymi i zmodernizowali swoje gospodarstwa (z funduszy przedakcesyjnych) jeszcze przed przystąpieniem do Unii Europejskiej (UE). Według rodzaju prowadzonej działalności rolniczej najwyższą wartość sfinansowanego leasingiem majątku trwałego odnotowano w przedsiębiorstwach prowadzących

działalność usługową wspomagającą chów i hodowlę zwierząt gospodarskich – 23 495 tys. zł. Przedsiębiorcy ci, podpisywali również umowy leasingowe na najwyższą wartość w odniesieniu do innych rodzajów działalności rolniczej w 2010 roku (8336 tys. zł).

W 2010 roku w przedsiębiorstwach rolniczych, prowadzących działalność w ramach usług związanych z zagospodarowaniem terenów zieleni, odnotowano znaczący spadek wartości zawieranych umów leasingowych (z 3514 tys. zł w 2008 roku do 28 tys. zł w 2010 roku).

W tabeli 3 przedstawiono liczebność zawartych umów leasingowych z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność rolniczą. Przeciętnie w badanym okresie zawarto 41 umów leasingowych bez względu na rodzaj prowadzonej działalności rolniczej leasingobiorcy. Analogicznie jak w przypadku wartości umów leasingowych, największą liczbę sfinansowanych środków trwałych odnotowano w 2008 roku (108), a dominowali pod tym względem przedsiębiorcy rolni zajmujący się zasadniczo uprawą zbóż, roślin strączkowych i oleistych na nasiona z wyłączeniem ryżu (31 składników majątku trwałego w 2008 roku). Sytuacja taka mogła wynikać z tego, iż ten rodzaj produkcji rolniczej prowadzony był na dużych arealach powierzchni użytków rolnych (UR) i wymagał zastosowania specjalistycznych maszyn i urządzeń takich jak kombajny, ciągniki, itp. Przedsiębiorcy rolni, którzy prowadzą działalność w ramach omawianej sekcji PKD

Tabela 3
Liczba umów leasingowych

Lp.	PKD	Lata								Suma	Średnia według PKD
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
1	01.11.Z	6	0	2	0	17	31	7	19	82	10
2	01.13.Z	0	2	1	2	10	1	7	7	30	4
3	01.29.Z	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
4	01.41.Z	0	0	0	1	0	2	0	0	3	0
5	01.46.Z	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
6	01.47.Z	1	0	8	8	3	3	10	3	36	5
7	01.50.Z	2	0	5	7	16	21	3	5	59	7
8	01.61.Z	0	3	4	7	5	7	3	4	33	4
9	01.62.Z	0	0	4	10	20	24	7	8	73	9
10	81.30.Z	10	6	12	8	21	19	7	1	84	11
Suma		19	11	36	43	93	108	44	48	402	50
Średnio w latach		1,9	1,1	3,6	4,3	9,3	10,8	4,4	4,8	40,2	x

Źródło: Opracowanie własne.

nie byli w stanie sfinansować z własnych środków pieniężnych zakupu drogich maszyn rolniczych, dlatego też w większym stopniu wykorzystywali dostępne źródła finansowania takie jak leasing. Ponadto mogli mieć utrudniony dostęp do alternatywnych źródeł finansowania majątku, takich jak kredyty i pożyczki, z uwagi na sezonowość dochodów i niepewność co do ich wysokości. Przedsiębiorcy rolni, którzy zajmowali się uprawą zbóż, roślin strączkowych i oleistych z wyłączeniem ryżu, w badanym okresie zawierali średnio 10 umów leasingowych. Nie odnotowano jednolitej tendencji w kształtowaniu się liczby umów leasingowych zawieranych przez badane przedsiębiorstwa rolnicze.

Największą liczbę zawartych umów leasingowych w latach 2003–2010 w odniesieniu do rodzaju prowadzonej działalności (według sekcji PKD) odnotowano w przedsiębiorstwach świadczących usługi związane z zagospodarowaniem terenów zieleni – 84 umowy. Z kolei zarządzający jednostkami zajmującymi się uprawą zbóż, roślin strączkowych i roślin oleistych na nasiona, z wyłączeniem ryżu, zawarli łącznie 82 umowy na zasadach leasingu operacyjnego. Ponadto zarządzający tymi przedsiębiorstwami wykazywali się znaczną aktywnością w wykorzystaniu analizowanej formy finansowania majątku w badanym okresie. Drugą grupą przedsiębiorców, którzy chętnie korzystali z tego źródła finansowania byli rolnicy zajmujący się chowem i hodowlą zwierząt gospodarskich oraz uprawami rolnymi połączonymi z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana). Sytuacja taka mogła być spowodowana tym, iż przedsiębiorcy rolni, z analizowanych rodzajów działalności, zgłaszali zapotrzebowanie na sfinansowanie relatywnie większej liczby środków trwałych o niższej jednostkowej wartości.

W tabeli 4 przedstawiono liczbę leasingobiorców prowadzących działalność sklasyfikowaną jako rolniczą. Ogółem w badanym okresie 183 osoby, prowadzące przedsiębiorstwa rolnicze wykorzystywały leasing operacyjny w finansowaniu zakupu środków trwałych. Największą aktywność w tym zakresie odnotowano wśród zarządzających przedsiębiorstwami uprawiającymi zboża, rośliny strączkowe i oleiste z wyłączeniem ryżu. Grupa ta stanowiła 51 rolników, którzy w latach 2003–2010 zawierali umowy leasingu na użytkowanie środków trwałych. Drugą pod względem liczności grupę (tj. 41 rolników) stanowili przedsiębiorcy, którzy zajmowali się zagospodarowaniem terenów zieleni.

W przedsiębiorstwach prowadzących działalność usługową wspomagającą chów i hodowlę zwierząt gospodarskich w latach 2005–2010 tylko jeden rolnik (niekoniecznie ten sam przedsiębiorca) podpisywał w każdym roku umowę na sfinansowanie leasingiem operacyjnym składnika aktywów trwałych. Warto zauważyć, iż przedsiębiorcy w tej kategorii działalności rolniczej przyjęli w leasing składniki majątku o najwyższej wartości w całym badanym okresie. Tylko jeden rolnik – przedsiębiorca, prowadzący działalność w zakresie upraw pozostałych

Tabela 4

Liczba rolników – przedsiębiorców korzystających z leasingu

lp.	PKD	Lata								Suma	Średnio
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010		
1	01.11.Z	4	0	2	0	13	20	5	7	51	6
2	01.13.Z	0	1	1	1	7	1	4	2	17	2
3	01.29.Z	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
4	01.41.Z	0	0	0	1	0	1	0	0	2	0
5	01.46.Z	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0
6	01.47.Z	1	0	1	1	3	2	2	3	13	2
7	01.50.Z	2	0	3	5	4	14	3	4	35	4
8	01.61.Z	0	1	2	2	2	3	3	3	16	2
9	01.62.Z	0	0	1	1	1	1	1	1	6	1
10	81.30.Z	3	3	4	5	8	12	5	1	41	5
Suma		10	5	14	16	39	54	23	22	183	23
Średnio w latach		1	0,5	1,4	1,6	3,9	5,4	2,3	2,2	18,3	x

Źródło: Opracowanie własne.

roślin wieloletnich, w 2010 roku sfinansował środek trwałe, z wykorzystaniem leasingu operacyjnego. Analogicznie, jak w przypadku liczby oraz wartości umów leasingowych, największą aktywność pod względem osób podpisujących umowę leasingowe odnotowano w 2008 roku.

W tabeli 5 przedstawiono średnią liczbę rat leasingowych płaconych przez przedsiębiorców rolnych, korzystających z tej formy finansowania majątku. Nie

Tabela 5

Średnia liczba rat leasingowych

lp.	PKD	Lata							
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	01.11.Z	46	0	42	0	48	43	45	44
2	01.13.Z	0	42	36	49	52	35	39	36
3	01.29.Z	0	0	0	0	0	0	0	35
4	01.41.Z	0	0	0	36	0	39	0	0
5	01.46.Z	0	0	0	0	60	0	0	0
6	01.47.Z	36	0	60	57	60	54	56	51
7	01.50.Z	48	0	50	51	40	42	30	36
8	01.61.Z	0	36	49	35	52	45	40	49
9	01.62.Z	0	0	45	54	56	59	60	50
10	81.30.Z	37	34	41	40	48	34	39	36

Źródło: Opracowanie własne.

odnotowano jednolitej tendencji i znaczącego zróżnicowania kształtowania się liczby rat leasingowych. Najdłuższy okres pod tym względem wynosił 60 rat i dotyczył w szczególności przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie chowu i hodowli drobiu. Najkrótszym okresem leasingowania środków trwałych charakteryzowały się przedsiębiorstwa rolnicze prowadzące działalność usługową wspomagającą chów i hodowlę zwierząt gospodarskich w latach 2004 oraz 2008 (34 raty leasingowe).

Wnioski

Celem przeprowadzonych badań empirycznych było dokonanie oceny finansowania leasingiem inwestycji w środki trwałe w przedsiębiorstwach rolniczych na przykładzie wybranego finansującego. Na podstawie dokonanych analiz sformułowano następujące wnioski:

1. W badanym okresie zarządzający przedsiębiorstwami rolnymi zawierali transakcje jedynie na zasadach umowy leasingu operacyjnego. Mogło to być spowodowane tym, że leasing operacyjny daje możliwość korzystania z danego przedmiotu bez konieczności angażowania środków pieniężnych na jego sfinansowanie. W następstwie zawierania transakcji leasingu, środki na zakup danego przedmiotu mogą zostać przeznaczone na inne cele.
2. Największą aktywność pozyskiwania leasingu operacyjnego, jako źródła finansowania majątku (mierzoną liczbą podpisanych umów) odnotowano wśród przedsiębiorców rolnych zajmujących się zagospodarowaniem terenów zieleni oraz uprawą zbóż, roślin strączkowych i oleistych, z wyłączeniem ryżu. Jednocześnie w tych przedsiębiorstwach wartość umów nie była najwyższa. Drugą grupą przedsiębiorców, którzy chętnie korzystali z tego źródła finansowania, byli rolnicy zajmujący się chowem i hodowlą zwierząt gospodarskich oraz działalnością mieszaną. Sytuacja taka mogła być spowodowana tym, iż przedsiębiorcy rolni, z analizowanych rodzajów działalności, zgłaszali zapotrzebowanie na sfinansowanie relatywnie większej liczby środków trwałych o niższej jednostkowej wartości.
3. Wartość umów leasingowych w odniesieniu do ich liczby zależy od rodzaju prowadzonej działalności rolniczej. W przedsiębiorstwach zajmujących się uprawą zbóż, roślin strączkowych i oleistych, a także zagospodarowaniem terenów zieleni, finansowano leasingiem najczęściej składników majątku o niższej jednostkowej wartości. Przedsiębiorcy zawierali umowy leasingu najczęściej na przedmioty takie jak ciągniki czy maszyny rolnicze, niezbędne do upraw dużych arealów ziemi. Z kolei w przedsiębiorstwach zajmujących się chowem i hodowlą drobiu czy też zwierząt gospodarskich, a nie zwią-

zań bezpośrednio z wykorzystywaniem nakładów ziemi, zwierano mniej umów leasingowych składników majątku, jednakże o wyższych wartościach jednostkowych danego przedmiotu.

Literatura

- Agro pod lupą*, Europejski Program Modernizacji Polskich Firm, EFL Grupa Credit Agricole, 2012.
- BEREŻNICKA J.: *Kredyt i leasing – porównawcza analiza płatności*. Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie nr 69, Warszawa 2008.
- CZEKAJ J., DRESLER Z.: *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw, Podstawy teorii*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2008.
- CZERWIŃSKA-KAYZER D.: *Inwestycje zrealizowane w gospodarstwach indywidualnych i ich wpływ na przemiany strukturalne*, Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu CCCXLIII, 2002.
- GRABOWSKA M.: *Zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstw*, CeDeWu, Warszawa 2012.
- GWIZDAŁA J.: *Leasing jako alternatywne źródło finansowania inwestycji w nieruchomości*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego Zarządzanie i Finanse nr 88, Gdańsk 2011.
- Kodeksy, Kodeks spółek handlowych Kodeks cywilny, Kodeks karny skarbowy*, Wydawnictwo LEGIS, Warszawa 2012.
- KOZERA M.: *Rozwój polskiego rolnictwa w realiach gospodarki opartej na wiedzy*, Roczniki Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, Tom 100 – Zeszyt 1, Warszawa 2013.
- KUSZ D.: *Działalność inwestycyjna gospodarstw rolniczych korzystających z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej*. Problemy Rolnictwa Światowego. Tom XVII, 2009.
- MĄDRA M.: *Dotacje w kształtowaniu sytuacji finansowej gospodarstw rolniczych*, Materiały Krakowskiej Konferencji Młodych Uczonych, Wydawnictwo Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, Kraków 2008.
- MĄDRA M.: *Źródła finansowania inwestycji w indywidualnych gospodarstwach rolniczych*, Roczniki Naukowe SERiA, Tom XI, Z. 1., Wydawnictwo „Więś Jutra”, Warszawa 2009.
- MICHALAK A.: *Finansowanie inwestycji w teorii i praktyce*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2007.
- MIKOŁAJCZYK J.: *Inwestycje rolnicze w Polsce w latach 1990–2005*, Roczniki Naukowe Seria, tom IX, Z. 1, 2007.
- Rachunkowość finansowa i podatkowa*, Cebrowska T. (red), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- ROSA A.: *Alternatywne instrumenty finansowania*, [w:] A. Bielawska (red.), *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009.
- SIERPIŃSKA M., JACHNA T.: *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, PWN, Warszawa 2007.
- SKOWRONEK-MIELCZAREK A.: *Małe i średnie przedsiębiorstwa Źródła finansowania*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2007.

- SZAFRANIEC-SILUTA E.: *Ocena finansowania inwestycji rolniczych leasingiem*. Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie nr 82, Warszawa 2010.
- WASILEWSKI M., MĄDRA M.: *Efektywność gospodarstw indywidualnych w zależności od zadłużenia i siły ekonomicznej*, Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie, Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej nr 64, Warszawa 2008.

Abstrakt

Dostęp do finansowania działalności gospodarczej jest jednym z podstawowych warunków funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstwa, także rolniczego. Stopień dostępności środków finansowych i warunki, na których rolnicy mogą z nich korzystać jest czynnikiem stymulującym wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych. Celem opracowania jest dokonanie oceny zakresu finansowania leasingiem inwestycji w przedsiębiorstwach rolniczych. Badania przeprowadzono na podstawie danych dotyczących klientów jednej z wiodących firm leasingowych w Polsce. Informacje pozyskano na bazie umów leasingowych zawieranych przez klientów w latach 2003–2010. Do badań zakwalifikowano klientów, którzy w badanym okresie zawarli co najmniej jedną umowę leasingu.

Słowa kluczowe: leasing, finansowanie, przedsiębiorstwa rolnicze

Leasing as a form of financing agricultural enterprises

Abstract

The access to financing economic activity is one of the basic conditions of work and development of companies, including the agricultural ones. The availability of funds and conditions under which farmers can use them stimulate their ability to introduce new technological solutions. The aim of the study is to assess the extent of financing lease of investment in agricultural enterprises. The research was based on information which concerns clients of one of the leading leasing companies in Poland. The data comes from lease agreements signed between 2003 and 2010. The study involved clients who have signed at least one lease agreement within that period.

Key words: leasing, financing, agricultural enterprises